

Asia: VN/24520/2023

Uuden vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentaminen

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

2. Pidätkö hallituksen esitysluonnoksen 3 luvussa kerrottuja tavoitteita kannatettavina?

kyllä

Voit halutessasi esittää huomioita:

-

3. Päästäänkö esitetyillä muutosehdotuksilla esityksen tavoitteisiin?

en osaa sanoa

Voit halutessasi esittää huomioita:

Tavoitteet vammaisten henkilöiden oikeuksien ja palveluiden saatavuuden yhdenvertaisesta turvaamisesta ovat kannatettavia, mutta huolta herättää, päästäänkö ehdotetulla sääntelyllä tavoitteisiin. Lakiesityksen tavoitteena on myös selkeyttää sosiaalihuollon yleislainsäädännön sekä vammaispalveluita koskevan toissijaisen lainsäädännön suhdetta. Tavoitteen toteutuminen yhdenvertaisesti eri hyvinvointialueilla herättää kysymyksiä tilanteessa, jossa hyvinvointialueilla on pulaa taloudellisista resursseista ja henkilöstöstä ja kehysriihessä esitettyjen sosiaalihuollon säästöjen kohdentumisesta ei ole tietoa. Sosiaalihuoltolain palvelut ovat määrärahasidonnaisia, ja huolena on niiden riittävyys kaikille tarvitseville. Yhdenvertaisuuden toteutumisen kannalta on ongelmallista myös se, jos osa vammaispalveluita tällä hetkellä saavista ei enää pääsisi vammaispalveluiden piiriin uuden lain myötä.

4. Ovatko ensisijaisen lainsäädännön mukaisten palvelujen ensisijaisuutta korostavat säännökset mielestänne kannatettavia? (Vammaispalvelulain 2 §)

kyllä osin

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

On tärkeää, että vammaispalvelulaki säilyy vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina, jossa vammaisuuden määrittelyssä arvioidaan pitkäaikaisesta toimintarajoitteesta johtuvaa välttämätöntä avuntarvetta tavanomaisessa elämässä.

Palvelutarpeen arviointia tekevillä viranomaisilla on oltava riittävästi osaamista ja tietoa vamman tai sairauden aiheuttamista toimintakyvyn haasteista, kun he selvittävät, ovatko ensisijaiset palvelut sopivia ja riittäviä. Arvioinnissa on myös tärkeää huomioida, että avuntarve voi olla toimintakyvyn aaltoilun vuoksi olla vaihtelevaa mutta silti yhtä välttämätöntä.

Kirjaus ”ei ole järjestettävissä” on liian tulkinnanvarainen, jos sen perusteella voidaan todeta, että ensisijaiset palvelut ovat henkilölle periaatteessa riittäviä, mutta niitä ei kuitenkaan ole määrärahojen loputtua tarjolla. Palvelujen tosiasiallisesta saatavuudesta on säädettävä selkeämmin laissa.

5. Onko elämänvaiheessa tavanomaisesta poikkeavaa tarvetta koskeva säännösehdotus mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §)

kyllä osin

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Säännös on hyvin tulkinnanvarainen. Vaarana on hyvin erilaiset tulkinnat eri hyvinvointialueilla ja sitä tietä vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden heikentyminen.

6. Onko asiakkaan edun ja maksuttomuuden suhdetta koskeva tarkennus mielestänne kannatettava? (Sosiaalihuoltolain 4 §)

kyllä osin

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Asiakkaan etua arvioitaessa tulee voida ottaa huomioon yksilölliset tilanteet. Asiakkaan palvelujen tarve voi olla elämänmittainen. Usein näihin tilanteisiin liittyy se, ettei henkilö ole koskaan työelämässä sairauden tai vamman vuoksi ja tulotaso on siten matala. Näissä tilanteissa palvelujen maksuttomuus olisi kohtuullista.

7. Onko asiakasmaksulain säännöksiä täydentävä niin sanottu suojasäännös mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §:n 4 ja 5 momentti)

kyllä osin

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Tämä tulee toteuttaa viranomaisen toimesta niin, että asiakkaan palvelutarvetta arvioitaessa myös tämä säännös huomioidaan. Hyvinvointialueille on laadittava riittävä ohjeistus soveltamista varten ja yhdenvertaisuuden toteutumisen mahdollistamiseksi. Asiaksmaksujen huojentaminen tai poistaminen ei voi olla asiakkaan oman aktiivisuuden varassa, koska selvitysten perusteella nytkään ei moni ole tietoinen asiakasmaksulain 11 § tarjoamasta mahdollisuudesta asiakasmaksujen huojentamiseen.

8. Voit halutessasi esittää muita huomioita esityksestä:

Lain soveltamisessa tulisi olla lähtökohtana asiakkaan palvelutarpeen ja edun arviointi keskitetysti yhden luukun -periaatteella. Jos tämä ei toteudu, seurauksena voi olla hallinnollisen työn ja sen kulujen lisääntyminen, asiakkaiden pallottelu eri palvelujen välillä ja arjessa välttämättömän avun saamisen viivästyminen.

Lain tavoitteiden toteutuminen edellyttää, että hyvinvointialueiden resurssien riittävyys ja ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus turvataan. Asiakkaan palvelutarvetta ja etua arvioivilla viranomaisilla on oltava riittävästi osaamista ja tietoa asiakkaan toimintarajoitteen taustalla olevasta vammasta tai sairaudesta. Hyvinvointialueilla tarvitaan myös selkeää ohjeistusta lain soveltamiseksi, jotta perimmäinen tarkoitus vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisesta ja palvelujen saatavuudesta toteutuu.

Tarkiainen Virpi
Epilepsialiitto ry - Epilepsiförbundet rf